

tu mislim na stihe Tréguiera,
 ki brani po celem so svetu,
 in dela pokupi Figuiera,
 ker tiskajo se pri Hachettu!

* * *

ARTHUR RIMBAUD – pesnik, ki ga bomo tokrat predstavili z manjšim izborom njegovih v slovenščino še neprevedenih pesmi, za življenja v književnih krogih sploh ni bil znan in seveda tudi ne slaven. Prvo njegovo delo »Obdobje v peklu«, je v času objave komaj kdo bral, drugo njegovo delo, prozodično zasnovane »Ilu minacije«, pa so zaradi neplačanih tiskarskih stroškov ostale dolgo časa kar uskladiščene pri tiskarju, njegove, pred temi deli napisane, v celoti še metrično in stihovno izpesnjene stvaritve, je pa kasneje, ne da bi njihov avtor za to sploh vedel, z veliko muko zbral njegov mladostni »zaročenec« in »morilec«, ter v času njihovega izida že zelo znani Princ francoskih poetov, in kot kralj pariških bohemov na moč razvpiti pesnik Paul Verlaine. Iz povedanega je razvidno, da, kot za še katerega drugega ustvarjalca, velja tudi zanj, da se je literarno rodil šele po svoji smrti.

Čeprav so mnenja o njegovem delu in značaju zelo različna, Gide ga imenuje »goreč trnov grm«, Mallarmé »angel v izgnanstvu«, Valéry »demonični inženir besede«, velja poudariti, da danes ni francoske antologije, ki ne bi zajemala vsaj nekaj njegovih pesmi, in na kratko povzeti misli, ki jo v obširnejših prikazih ponavljajo vse zgodovine francoske in svetovne književnosti: če je Baudelaire samo odškrnil vrata v svetišče moderne poezije, potem je Rimbaud tisti, ki jih je odpahnil na stežaj.

Njegovo na polovici prejšnjega stoletja započeto ter danes že dodobra raziskano, pa vendar v marsičem vprašljivo in ugank polno življenje, je psihološko nadvse zanimiva, notranja in zunanja pustolovščina, ki jo neka usodna nujnost razlamlja na dve časovno približno enaki polovici. V prvi, ki traja tja do dvajsetega leta, vidimo nadarjenega in svojeglavega, senc stroge in pobožnjaške matere uhajajočega mladeniča, ki komaj šestnajstleten stavlja srce in dušo na eno samo karto – in to je poezija. To pa nikakršna že znana poezija, ampak poezija ustvarjalca in izumitelja nekega čisto novega pesniškega sveta, alkimista besede, ki bo sposoben združiti najbolj oddaljene predmete, pesnika z ušesom, ki bo dojemljivo za najbolj skrite harmonije. Danes vemo, da mu je to uspelo, pa čeprav je sam za življenje morda mislil drugače.

Tudi v drugi polovici vloži vso svojo bit v eno samo igro. Ne da bi kdaj to obžaloval, pobegne iz svetišča poezije in se preobrazi v lovca na gomi lo zlatnikov, ki naj bi mu na starost omogočili življenje malega francoskega rentnika, prav tiste človeške zvrsti, ki jo je še do nedavna v svojih pesmih na

vso moč preziral. Toda čeprav je v svojem afriškem desetletju popolnoma osivel, se docela vsemu odpovedal in res prihranil nekaj kilogramov zlata, ki ga je iz skrbi, da mu ne bi bilo ukradeno, nosil opasanega okoli telesa, je v tej gmotno obarvani življenjski bitki klavrn poraženec, ker težko prigarano zlato komaj zadostuje za razne operacije v zadnjem obdobju njegovega življenja, za nabavo bergel in zadnji prevoz v rojstni Charleville.

Pesniška žetev vsega skupaj štirih povsem poeziji posvečenih let ni pretirano obsežna, in še pri teh se ima za natis zahvaliti predvsem pesniku Verlainu, ki je zbral med znanci in prijatelji razmetane in že založene rokopise ter jih objavil šele po Rimbaudovi smrti. V celoti je to približno poltretji tisoč verzov, nekakšna upesnjena avtobiografija »Obdobje v peklu« in cikel dvainštiridesetih »Iluminacij«.

Po tej kratki dobi ustvarjanja se je komaj dvajset let star, torej v starosti, ko se normalni pesniki šele začnejo uveljavljati, pesništvu popolnoma odpovedal. V nadaljnjih sedemnajstih letih ni napisal niti enega verza ter gledal s prezirom na tiste, ki jih je po svojem mnenju že zagrešil. Tudi sicer za njihovo usodo ali nasploh poezijo ni pokazal niti najmanjšega zanimanja.

Po nakazani pesniški eksploziji je sledilo nemirno obdobje pešpotenja in vagabundiranja po Evropi, in ne kaže naštevati številna začasna in ne preveč ugledna opravila, s katerimi si je v tem času služil vsakdanji kruh.

Sedemindvajsetleten je dokončno zapustil Evropo in se udomil pod vročim afriškim soncem, najprej v Adenu ob Rdečem morju, nato pa v Harrarju v Etiopiji, kjer je bil nekaj časa zastopnik nekega francoskega izvoznega podjetja, v zadnjih letih pa trgoval tudi za lasten račun z orožjem in s kolonialnim blagom. Vemo, da ne posebno uspešno in da je pri teh poslih doživel huda razočaranja z etiopskim vladarjem Menelikom. V teh tropskih, za Evropejca ne posebno mikavnih krajih, si je tudi nakopal bolezen, ki je bila zanj še posebno hud udarec, ker mu je onemogočila vsakršno gibanje. Na smrt bolnega so ga prepeljali v marseillsko bolnišnico, kjer so mu odrezali desno nogo, kar pa ni pomagalo, da se bolezen ne bi razvijala še naprej. V Marseillu je tudi umrl, star komaj sedemintrideset let.

Ob koncu tega kratkega prikaza naj nam bo dovoljeno dodati še nekaj sklepnih misli, ki prihajajo od nekoga, ki je spoznal do tančin labirintstvo in osupljivo drhtenje moderne lirike nasploh, kot romanist pa tudi pesniško srčiko, jezikovni izraz in čustveno čarobni utrip ustvarjalca, o katerem je tu govor:

Rimbaudova veličina je v tem, da je kaos, ki ga je priklical kot zastopstvo »neznanega«, ko je omahnil pred »neznanim«, prenesel v skrivnostno popoln jezik in ga umetniško obvladal. Tako kot Baudelaire je pogumno in z vnaprejšnjo vednostjo o prihodnjem sprejel nase »brutalni duhovni boj«, o katerem je govoril sam in je bil usoda njegovega stoletja.

Ko je prispel na mejo, kjer je njegovo pesništvo, ki je deformiralo svet in jaz, pričelo razdirati samo sebe, je bil, šele pri devetnajstih letih, dovolj značajan, da je onemel. Ta onemelost je dejanje same njegove pesniške eksistence. Kar je bilo prej skrajna svoboda v pesništvu, je zdaj postalo svoboda od pesništva. Marsikdo izmed poznejših, ki ga je njegov zgled bolj zavajal kakor vodil, bi se bil lahko naučil od njega, da bi bilo zanj boljše, ko bi bil sploh ostal nem.

Po vsem povedanem je razvidno, da je mladi Rimbaud zajadral v literaturo kot nekakšen meteor in šele po smrti očaral in dodobra vznemiril številne duhove, ki so se ukvarjali z ugankami njegovega življenja in dela: eni so ga proglasili za boga-stvarnika moderne poezije, drugi so v njem videli pokvarjenca in nezrelega pubertetniškega puntarja, tretji pa so ga kratkomalo proglasili za mistika, nekateri pa preprosto degradirali na zanimiv kliničen primer. Vsem tem nasprotnim in zelo raznolikim mnenjam navkljub pa velja v njem videti nadvse izviren liričen fenomen, kateremu mnogo dolgujejo vsi, ki so na pot pesništva bolj ali manj uspešno krenili za njim.

Izbral, prevedel in spremno besedo napisal Slavko Kumer